

STUDIEDAG DONDERDAG 29 MEI 2008

TUSSEN MARKT EN MORAAAL. BEVOLKINGSKWESTIES IN DE LAGE LANDEN TIJDENS HET INTERBELLUM

Tussen de Eerste en de Tweede Wereldoorlog woedde overal in de westerse wereld een debat over de bevolkingskwestie. De belangrijkste thema's in het debat uit die tijd staan ook vandaag (terug) op de maatschappelijke agenda: lage vruchtbaarheid, vergrijzing en internationale migratie. Hoewel de termen die tijdens het interbellum gebruikt werden vandaag vaak archaïsch en moralistisch aandoen, is de kern van het maatschappelijke en politieke debat soms verrassend actueel.

Vele politici en het grote publiek vreesden vooral nog voor een nijpende overbevolking: als gevolg van de demografische transitie was de bevolkingsomvang in de meeste Europese landen immers nog sterk aan het groeien. Specialisten wezen er echter op dat die groei tijdens het interbellum in de meeste gevallen enkel nog te wijten was aan demografische traagheid. De vruchtbaarheidscijfers waren immers in heel wat Europese landen gedurende langere tijd onder het vervangingsniveau gedoken. Dat impliceerde dat de bevolking op termijn zou gaan krimpen. Daarop kwam vanuit vele hoeken reactie tegen wat 'de neomalthusiaanse plaag' van de te kleine gezinnen genoemd werd.

De vergrijzing was overigens, als gevolg van de dalende geboorte- en sterftcijfers, al volop ingezet. Ook toen vreesde men voor de economische gevolgen van bevolkingskrimp en vergrijzing. Zou de arbeidsmarkt niet al te zeer afhankelijk worden van de immigratie van vreemdelingen? En, typisch voor het heersende raciale denken van die tijd: moeten we dan niet vrezen voor de aantasting van het Westerse bloed en, meer nog, voor een achteruitgang van de sociale situatie in het westen? In dezelfde sfeer lagen ook de denkbeelden van de eugenetica: lag het vruchtbaarheidscijfer van de verstandelijk, moreel en economisch minderbedeelden niet hoger dan dat van de geschoolde en goeude klassen? En zou dat dan niet leiden tot moreel en maatschappelijk verval?

De bevolkingskwestie speelde tegen een achtergrond van grote maatschappelijke spanningen. Politieke democratisering botste op antidemocratische reacties. Moderniseringstendensen in het huwelijks- en gezinsleven lokte

antimoderne kritieken uit. Ongekende economische groei koerste naar oververhitting en naar een zware crash. Secularisering versterkte de verzuiling en ontlokte pleidooien voor godsdienstig reveil.

Op deze studiedag nemen Nederlandse en Vlaamse historici, sociologen en demografen een reeks van thema's onder de loep die cirkelen rond 'volk', huwelijk en gezin, leven en dood tijdens het interbellum. Ze doen dat vanuit actuele invalshoeken, met verrassende bronnen en originele methoden. Er is ook ruim aandacht voor de sociaaleconomische en politieke context van deze periode.

Sprekers op deze studiedag zijn:

1. Erik Buyst (K.U.Leuven)
2. Hein A.M. Klemann (Erasmus Universiteit Rotterdam)
3. Jan Willem Drukker (Universiteit van Twente)
4. Peter Scholliers (Vrije Universiteit Brussel)
5. Isabelle Devos (Universiteit Gent)
6. Frank Caestecker (Universiteit Gent)
7. Leo Lucassen (Universiteit Leiden)
8. Patricia van den Eeckhout (Vrije Universiteit Brussel)
9. Leen Van Molle (K.U.Leuven)
10. Margo De Koster (UCL Louvain-la-Neuve)
11. Hans Knippenberg (Universiteit van Amsterdam)
12. Paul Klep (Radboud Universiteit Nijmegen)
13. Jan Van Bavel, Jan Kok en Theo Engelen (Vrije Universiteit Brussel/
vks Amsterdam/Radboud Universiteit Nijmegen).

Aanmelden bij Marina Franckx, email: marina.franckx@soc.kuleuven.be

Locatie: Studio 3 van het Flageygebouw, Heilig Kruisplein Brussel,
zie: www.flagey.be

De kosten bedragen 20 Euro.